

JEŚĆ (2261) *ob impf*

ie-, ia- (2112), ye-, ya- (99), ije- (40), gije- (4), gye- (4), gie- (2).

e jasne, w formach *praet, plusq, fut i con jądł, jądł-*.

inf jeść (693). $\diamond$ *praes 1 sg* jém (26); -ém (8), -em (5), -(e)m (13); -em *MurzOrt*; -ém : -em *Mącz* (8 : 4). $\diamond$ *2 sg* jész (11); -ész (2), -(e)sz (9). $\diamond$ *3 sg* jé (148); -é (9), -e (3), -(e) (136); -é *OpecŻyw, MurzNT* (2), *SienLek, BiałKat* (2), *WyprPl, GosłCast*; -e *MurzHist, KochMRot*; -é : -e *Mącz* (1 : 1). $\diamond$ *1 pl* jemy (8); -emy (2), -(e)my (6). $\diamond$ *2 pl* jecie (10). $\diamond$ *3 pl* jedzą (214). $\diamond$ *praet 1 sg m* jądłem, -m jądł (17). *f* jadłam, -m jadła (6). $\diamond$ *2 sg m* jądleś, -ś jądł (11). $\diamond$ *3 sg m* jądł (156), jest jądł (1) *LibMal 1554/186v. f* jadła (35). *n* jadło (1). $\diamond$ *1 pl m pers* jedliśmy, -smy jedli (4). $\diamond$ *2 pl m pers* jedliście, -ście jedli (6). $\diamond$ *3 pl m pers* jedli (163). *m an* jadły (2) *RejZwierc, KmitaSpit*, jedli (1) *BielKron 16v. subst* jadły (17). $\diamond$ *plusq 3 sg m* był jądł (2). $\diamond$ *3 pl m pers* byli jedli (1). $\diamond$ *fut 1 sg m* będę jądł (13), będę jeść (2), jeść będę (2); będę jądł *BierEz, WróbŻółt, LubPs, BibRadz* (3), *WujJud, MWilkHist*; będę jądł : będę jeść : jeść będę *Leop* (2 : — : 1), *BielKron* (2 : 1 : 1), *WujNT* (1 : 1 : —). $\diamond$ *2 sg m* będziesz jądł (23), jeść będziesz (18), będziesz jeść (5); będziesz jądł *BierEz, KrowObr* (2), *Leop* (2), *OrzRozm, HistRzym* (2), *KuczbKat, WujJud, Strum, WujNT*; jeść będziesz *BiałKat* (2); będziesz jeść *BielŻyw, SienLek* (2); będziesz jądł : jeść będziesz *BibRadz* (5 : 5), *BielKron* (6 : 1); jeść będziesz : będziesz jeść *BudBib* (10 : 2). $\diamond$ *3 sg m* będzie jądł (24), jeść będzie (8), będzie jeść (3); będzie jądł *FalZioł* (2), *RejRozpr, KromRozm II, MWilkHist, WujNT*; będzie jeść *RejWiz*; jeść będzie *BielRozm*; będzie jądł : jeść będzie *BibRadz* (2 : 2), *RejZwierc* (1 : 1), *BudBib* (9 : 4); będzie jadł : będzie jeść *Leop* (4 : 1), *BielKron* (2 : 1). *n* będzie jadło (1). $\diamond$ *1 pl m pers* będziemy jeść (4) *RejZwierc, BibRadz, BudBib, WujNT*, będziemy jeść (3) *Leop, Mącz, RejPos*, jeść będziemy (2) *KromRozm II, CzechRozm*. $\diamond$ *2 pl m pers* będziecie jeść (28), jeść będziecie (28), będziecie jedli (1); będziecie jeść *RejFóz, KrowObr* (2), *Leop* (8), *HistRzym*; jeść będziecie *BiałKat*; będziecie jeść : jeść będziecie *BibRadz* (6 : 6), *BielKron* (3 : 2), *RejPos* (1 : 1), *RejPosWiecz*³ (2 : 1), *BudBib* (3 : 17); będziecie jeść : będziecie jedli *WujNT* (1 : 1). $\diamond$ *3 pl* będą jeść (24), jeść będą (14); będą jeść *OpecŻyw, TarDuch, Leop* (7), *BielKron* (2), *RejPos, KochPs, WujNT*; jeść będą *CzechRozm, LatHar*; będą jeść : jeść będą *BibRadz* (5 : 3), *BudBib* (5 : 9). $\diamond$ *imp 2 sg* jedz (104); jedz (2), j(e)dz (102). $\diamond$ *3 sg* niech(aj) jé (22); -é (3), -(e) (19). $\diamond$ *1 pl* j(e)dzmy (9). $\diamond$ *2 pl* jédzcie (61); -é- (3), -e- (1), -(e)- (57); -é- : -e- *BiałKat* (3 : 1). $\diamond$ *con 1 sg m* bych jądł, jądłbych (7), bym jądł, jądłbym (5); bych *RejRozpr, LubPs, Leop, BibRadz, Mącz, BudBib*; bym *BudNT, WujNT, CiekPotr* (2), bych : bym *BielKron* (1 : 1). $\diamond$ *2 sg m* byś jądł, jądłbyś (10). $\diamond$ *3 sg m* by jądł, jądłby (67). *f* by jadła, jadłaby (8). *n* by jadło (2). $\diamond$ *1 pl m pers* bysmy jedli (6) *BierEz, Leop* (3), *WujNT* (2), bychmy jedli (4) *WujJud, BudBib, BudNT, LatHar*. $\diamond$ *2 pl m pers* byście jedli (28). $\diamond$ *3 pl m pers* by jedli (56), bodaj jedli (1). *m an* by jedli (1) *RejZwierc* 46. *subst* by jadły (3). $\diamond$ *con praet 1 sg m* bych był jądł (1) *BudBib Lev 10/19*. $\diamond$ *2 sg m* byś był jądł (1) *BielKron 1v*. $\diamond$ *3 sg m* by był jądł (2). $\diamond$ *1 pl m pers* by byli jedli (1). $\diamond$ *impers praet* jedzióno (3); -óno (2), -(o)no (1), jadło sie (2). $\diamond$ *con* by jedzono (1) *OpecŻyw*, by jedz(o)no (1) *CzechRozm*. $\diamond$ *part praes act* jedząc (117). $\diamond$ *part praet act* jądwszy (1) *LatHar*, jądwszy (1) *SkarŻyw*.

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XIX w.

1. *Spożywać pokarmy, posilać się; żywić się (także o mleku); edere Mącz, Calag, Calep, Vulg; manducare Mącz, Calep, Vulg; comedere Calep, Vulg; capere a. sumere cibum Mącz, Vulg; pascere, vesci Mącz, Calep; esitare Calep, Cn; cibum capessere a. ingerere, mandere, pasci Mącz; commanducare, consumere, mandere, mansitare Cn (2154)* : Ale gdy kowal ieść począł/ Dopiero więc pies fie ocknął *BierEz* K2, A3, K2v, N3 [2 r.], Q, R2, S2; Piątego dnia ptacy wślytcy zbierzą fie na polach/ a nitz niebędą ielzt *OpecŻyw* 193, 46, 50, 51 [3 r.], 52v, 60 (12); *PatKaz III* 90v; *FalZioł I* 144a, IV 14c, 35b, 44d, V 65v, 69, 92; *BielŻyw* 23, 74; *GlabGad C3* [2 r.], C4, G4, I7v; Ipfi diſpergentur ad manducandum [...] Roſprofzą fie ſzukaiąc czoby iedli/ á ielthli fie nienaficzą tedy będą ſzemrać. *WróbŻołt* 58/16; *RejRozpr* D2v, G2v; *SeklWyzn* Fv; *RejKup* bb4v; iákoż mogą cieielney żądzey vżywać ci kthorzy nie iedzą? *HistAl* K3, K3v; *MurzNT* 13v, *Matth* 14/21, s. 111, *Mar* 7/3, 4, *Ioann* 6/5; *GliczKsiąż* F4; *LubPs* ee3v; *KrowObr* 219; *RejWiz* 5, 12v, 25, 91v, 190; Skąd kupiemy chlebá/ áby otho ci iedli [ut manducent hi]? *Leop Ioann* 6/5, *Num* 11/13, *Prov* 6/8, *Dan* 14/39, *Matth* 26/21, *Mar* 14/22 (12); *RejFig* A6v, Dd [2 r.]; *RejZwierz* 41; *BibRadz Gen* 18/8, 19/3, *Lev* 19/8, 2.Reg 13/11, *Ioann* 4/31 (36); Rzekł Pan bog ku niewieſcie: Czemuś to vczyńiła? Oná rzekłá/ wąż mie zdrádził iżem iádlá [*Serpens deceptit me et comedi Vulg Gen* 3/13]. *BielKron* 2, 30, 71, 79v, 83, 85 (34); *Mącz* 34c, 39b, 164d, 432b, 446d (19); Chorey máchárzynie ty znáki íą/ cłowiek nie może ieść/ á częſto rzygáć muſi *SienLek* 119v, 3v, 5, 92v, 104v, 183v (10); *GórnDworz* R3, Ff5v; *HistRzym* 25 [2 r.], 30v, 37v, 53, 75v; *RejPos* 80v [2 r.], 182v; *RejZwierc* 6v, 31, 89v, 104, 217v, 224, 238v; *RejPosWstaw* [143³]v; *BudBib Ex* 29/33, *Lev* 25/20, 2.Reg 9/10, 3.Reg 17/15, *Is* 29/8 (9); *HistHel* C3v; *BudNT Mar* 14/22, *Luc* 22/8, *Ioann* 4/31; *CzechRozm* 212v; *ModrzBaz* 52v; *SkarJedn* 238; *Oczko* 32v; *Calag* 180b; Ielzcze iedli/ ielzcze im w gębie mięſo tkwiało/ Gdy fie páńſkie przekłętwo ná nich okazało. *KochPs* 116; Skłonnoſć do iálmuzny zmłodoſći [i]ſz íam wolał nieieść a vbogiemu dáć. *SkarŻyw* 458 marg, 35, 134, 142, 196, 202 (19); *MWilcHist* Gv, K4v [2 r.]; *CzechEp* 185; *WerGoſć* 216; *BielRozm* 25; *ActReg* 155; *Calep* 219b, 501a, 634b, 760a, 1116b (8); *LatHar* 140, 690, 706, 716; *WujNT Matth* 15/38, *Mar* 8/9, s. 238, *Ioann* 6/5, *Act* 10/3 (42); pytam cię: iadłbyś, czy nie iedząc Wítałbyś od ítołu? *CiekPotr* 37, 37 [2 r.]; *KlonFlis* F; *KlonWor* 45.

jeść czego (9): *FalZioł* V 47v; *BielŻyw* 57; *BibRadz Ier* 7/21; *BudBib Deut* 12/20; Wízákze ſye będziefz miał czym cieľzyć że tłuťtego Sumu będziefz iadł. *Strum* Q3, Q2v; *BudNT Luc* 14/1; *CzechRozm* 141v; Y ſítało fie: gdy Ieſus wſzedł do domu iednego przednieyſzego Pháryzeufzá/ w ízábát ieść chlebá [*manducare panem*]/ á oni go podítrzegáli. *WujNT Luc* 14/1.

jeść z czego [= co] (32): ktorzybykolwiek z ludu twoiego wiernego/ ínich iedli/ wízelkiem blogłáwieńſtwem/ y láfką twoią náſycenim byli nápełnieni dobrá. (marg) Sery maſlo tak tzaruie (-) *KrowObr* 97v, 97v; *BibRadz Gen* 2/17, 3/3, 5, *Apoc* 2/14, 20 (9); [*Jakób*] przynioſł do oycá potráwę áby iadł z łowu iego [*Vulg Gen* 27/19]. *BielKron* 14, 2; *BudBib Ex* 12/9, 34/15, *Lev* 6/18; *SkarŻyw* 121. Cf »jeść z drzewa«.

jeść z czego = *utrzymywać się* (2): Przekłéta ziemiá w ípráwie twoiey/ w pracách będziefz iadł íniey [*in laboribus comedes ex ea Vulg Gen* 3/17] *KrowObr* 225; *SkarŻyw* 581.

jeść co kogo (569): *March*¹ A4; Oſieł z wołem tráwę iedząc/ Chodzili íobie gadáiąc *BierEz* O2, M2, N, P, P4, R3 (10); żydowie w ten czas był lud nieczyſty ij wielmi ſmierdzący/ bo tedy iedli

czołnek/ ij ijiné fmierdzące goryczki *OpecŻyw* 115, 55, 59, 59v, 90v, 169v (11); *OpecŻywSandR nlb* 3; *Murm* 81, 94, 105; *HistJóz* A2v, D; *TarDuch* A4, C8; A przetho kto chce Zorawia iefć/ ma go zabiwłzi dzień albo trzi zimie chować *FalZioł* IV 25b, I 6a, 66a, 155d, IV 12b, 16a (65); *BielŻyw* 14, 25, 74; *GlabGad* G6, H8v, K8; *MiechGlab* 22; *March*³ V3; *WróbŻołt* 49/13; *RejRozpr* B, H2v; *SeklWyzn* f2; *RejKup* k2, R, Rv; Potim wyfłzy z oney kráiny myfłzy/ wiefłze niż kretowie/ ktore iádłly ciáá vmárłtych *HistAl* H7, H7, K6, M3, M3v, M5v; *KromRozm I* D2, Ov; *MurzNT Matth* 12/4, s. 121 marg, *Mar* 2/26, *Luc* 15/16, *Ioann* 13/18; *MurzOrt* B2; *KromRozm II* ov; *LibMal* 1554/186v; *BielKom* C, D6; *GliczKsiąż* C8, F8, G5; *LubPs* L3, N3; *KrowObr* 97v, 99v, 140, 183v, 225 (8); Pátrzayże co zá Sokół fiedzi w onym gniaźdze/ Snadź lepřzã czáfem Kánię co myfłzy ie znaydzye. *RejWiz* 11v, 26, 61v, 62, 72, 91; *Leop Deut* 2/6, 3.Esdr 9/52, *Is* 65/25, *Bar* 2/3, 1.Cor 8/10 (29); *OrzList* ev [2 r.] e2; KSiádz przybieżał do pániey/ oná mleko iádłá *RejFig* Cc4v, A4v, A6v, Cc4v, Cc5; *RejZwierz* 121v; *BibRadz Lev* 7/25, 11/40, *Iob* 6/6, *Is* 30/24, *Ez* 25/4 (31); *Goski* A6, A7, A10, A16; *OrzRozm* E4, Qv; *BielKron* 4v, 14, 20, 139, 293v (74); Anthropophagi, Sá moyedź/ to yeft/ Ludzie tákowi ktrzy drugie ludzie yedzą. *Mącz* 11b, 32d, 218d; *OrzQuin* V2v; *Prot* C3; Gdy co twárdego ijefł/ tym wiefłcy małz prácowác. *SienLek* 4v, 4, 5v, 21v, 38v, 41 (72); *RejAp* 27, 28, 28v; *GórnDworz* F5v, H6v; *HistRzym* 9v [2 r.], 63v [2 r.], 65v [2 r.], 106; *RejPos* 82, 185v; *RejPosWiecz*² 91; *BiałKat* 273v, 291, 318v; *KuczKat* 375; *RejZwierc* 125, 153v, 158, 197v, 202, 235a, 245v; *BielSpr* 54; *WujJud* 136, 192v, 195, 198; *BudBib Lev* 17/10, 25/12, *Num* 18/10, *Deut* 12/15, *Iob* 31/17 (66); *WierKróc* A2v, A4v; *BudNT Ioann* 4/32, 6/31, 1.Cor 11/19 [21], Hhv [2 r.], Kk5v, Kk8; *CzechRozm* 96, 135v, 196, 263, 264, 266 [3 r.]; *Paprpán* H2; *ModrzBaz* 37, 52v, 65; *SkarJedn* 232, 233, 238, D4v; [chory] wieczrzã niechay trochę wiefłzã ié/ bylé w czás *Oczko* 24v, 20v, 28, 31v; *KochPs* 116; *SkarŻyw* 35, 119, 202, 271, 329 (20); *StryjKron* 160, 432 [2 r.]; *CzechEp* 37; *WerGośc* 222; *WerKaz* 299; *BielSjem* 25, 31; *KochSob* 66; *GórnRozm* L4v, Nv; *Paprup* K2; *GostGosp* 110 [2 r.]; *KochAp* 9; *WyprPl* A3, C2; *LatHar* 386 marg; *WujNT* s. 64, *Matth* 15/27, *Mar* 6/36, *Ioann* 6/26, 13/18 (19); Iáł Tytan łápác fwoie złotonogie konie/ Co bořkã trawę iádłly przy Murzyńskiey ftronie. *KmitaSpit* B3, Bv; *PowodPr* 74; *SkarKaz* 314b, 387a; *KlonWor* 22. Cf *jeść co po czym*.

jeść czego (po przeczeniu) (170): *BierEz* Iv, K3, N, Pv, S; *OpecŻyw* 59v; Czáfow mogich krwie nie puřczay/ Kapułty nie iedz/ od rib fie waruy/ Cinamonu vżyway. *FalZioł* V 48, I 66a, IV 42a, V 2v, 47v, 48v (15); *GlabGad* E7v, H5v, H8, L4v; *RejRozpr* A3, B; *SeklKat* X3v; *MurzNT* 48v, *Matth* 12/4, k. 111, *Mar* 2/26; *GliczKsiąż* C8, G2v; *KrowObr* 61v, 99v, 137; *Leop Lev* 19/23, 26, 1.Reg 30/12, 3.Reg 13/9, 17, 1.Cor 8/13 (10); *RejFig* A5v [2 r.]; *RejZwierz* 46; *BibRadz Lev* 7/23, 24, 11/42, *Deut* 28/31, *Tob* 2/15 (19); Mięłá iego niechćiełi ieść áni pfi/ áni ptacy/ áni żadne fтворzenie. *BielKron* 363v, 15v, 25, 89v, 145, 259v (23); *Mącz* 446d; *OrzQuin* V 2v; *SienLek* 58, 63, 100v, 147v; *GórnDworz* P4v, T; *RejPos* 81, 225v; Pánie konie fie przepádłly/ Y wczórá owłá nie iádłly *RejZwierc* 235v; *WujJud* 195v [2 r.] 196, 196v [2 r.], 198; *BudBib Ex* 29/34, *Lev* 6/23, *Deut* 12/23, *Iob* 31/17, *Ier* 29/17 (16); *BudNT* 1.Cor 11/18 [20]; *CzechRozm* 73; gdy kto tym gořciá czeftuie/ cze⁸⁰ íam nierad pożywa: pewna rzecz ířz íię tego ieść nieimie. *SkarŻyw* 312, 160, 203, 271, 459, 581 (24); *StryjKron* 321; *WerGośc* 252; *Paprup* Cv; *LatHar* 127; *WujNT Matth* 12/4, *Mar* 2/26, 3/21, *Luc* 7/33, *Rom* 15/21 (9); *SarnStat* 384, 925; *SkarKaz* 121a, 314b [3 r.].

jeść co po czym (8): Orzechy włofkie po ribach ielć: ielć iakoby drijakiew przeciw iadom. *FalZioł* V 64, I 101d, II 11c, III 24a, V 64v, 92; *GlabGad* K8; *SienLek* 75.

jeść z czego (13): *HistJóz* A4v; Ty wiełż zem ia nie iadłá nigdy s łtołu Amáná/ Ani mi łmákowálá cześ krolá złego páná *LubPs* hh5v; IEden pilno s połmiłká/ iadł żołądek świni *RejFig* A6v; *BibRadz* 2.Reg 13/10, *Hebr* 13/10; *BielKron* 16v; *Mącz* 99c; *BielSat* D3v; *BielRozm* 29; *WerKaz* 299; *WujNT* *Hebr* 13/10. Cf »z ręki jeść«.

jeść za co (3): Włoch począł/ Zyd dokonał/ na was łie zmowili/ Aby zá wáfze dobrá/ iedli dobrze pili. *BielSat* C4 [*idem*] *BielRozm* 22; *KlonWor* 16.

jeść czym (4): *MurzNT* *Matth* 15/20; *KrowObr* 185; *CzechRozm* 264; Ale ieść nie vmytymi rękómá/ człowieká nie pokala [*Non lotis autem manibus manducare non coinquinat hominem*]. *WujNT* *Matth* 15/20.

jeść między kim (3): *Leop* *Os* 9/3; *BibRadz* 4/13; A Pan wzyąwłzy [*plastr miodu*] pothym iadł między nimi. *RejPos* 114.

jeść przed kim, przed czym (13): *OpecŻyw* 169v; *TarDuch* C8; *HistAl* H7; *MurzNT* *Luc* 13/26; I będziecie tám ieść przed oblicznością Páná Bogá wálłego [*comedetis ibi in conspectu domini*] *Leop* *Deut* 12/7, *Iudith* 12/19; *BibRadz* *Ex* 18/12, I 323d *marg*, *Luc* 24/43; *RejPos* 116; *BudBib* *Deut* 12/18; A gdy iadł przed nimi [*cum manducasset coram eis*]/ wzięwłzy ołtátki dał im *WujNT* *Luc* 24/43, s. 296 *marg*.

jeść z czym (10): flegmatici z łolą radzi iedzą iż natura wilgotna żada vłkromienia wilgoti *GlabGad* 18; *KrowObr* 26, 61v; *SienLek* 9, 65, 67v, 98, 105, 156v; Okrom śwíąt [*Paula*] ledwie kiedy z oleiem iadłá/ á cołż mowić o winie *SkarŻyw* 141.

jeść z kim (59): *BierEz* Ov; a tak pomogwłły łprawiatz onégo pokarmu/ fiadł miłofciwy pán iezus za łtol z łwymy zwoleniki ij iadł s nimi vczelnie rozmáwíaiątz. *OpecŻyw* 44, 33v, 45v, 51, 90; *TarDuch* C8v; *FalZioł* IV 1d; *BielŻyw* 36, 102; *RejJóz* O [2 r.]; *MurzNT* *Ioann* 13/18; *Leop* *Tob* 4/17, 12/19, *Iudith* 12/13, *Ier* 16/8, *Mar* 14/18, *Luc* 7/36; *RejFig* Cc4v; *BibRadz* *Ex* 18/12, 2.Reg 3/35, *Is* 36/12, *Ier* 16/8, *Luc* 5 *arg*, *Ioann* 13/18; Felician k woli Ottonowi chciał zábić Krolá gdy w chłodniku z krolową iadł *BielKron* 303, 1v, 14, 49, 63v, 319 [3 r]; *Mącz* 52c; *RejAp* 27, 116; *RejPos* 308; *BudBib* *Gen* 43/32; *BudNT* *Matth* 24/49, *Mar* 14/18, *Luc* 7/36; *StryjWjaz* C3v; *CzechRozm* 43v, 266; *Paprpán* N2; *SkarŻyw* [237]; *CzechEp* 261; *WerKaz* 299; *LatHar* 705; A gdy oni łiedzieli y iedli/ rzekł Iefus: Záprawdę powíadam wam/ iż ieden z was wyda mię/ ktory ie zemną [*unus ex vobis tradet me, qui manducat mecum*]. *WujNT* *Mar* 14/18 [*przekład tego samego tekstu Leop, BudNT, LatHar* 705], *Matth* 24/49, *Luc* 7/36, s. 294, *Ioann* 13/18, *Act* 1/4; *SkarKaz* 161a, 207a, 387a.

jeść przy kim (2): *Leop* 2.Reg 11/13; Kfiążetá przy nim [*krolu*] iedli z Grábiámi s Fránciey *StryjWjaz* C3v.

A cum inf (1): widzýałomi łie iżem noył włłfytky pokarmy ktore bywáią tznynony náuką piekarłką y ptaky ieść znyey *HistJóz* A4v.

Ze zdaniem dopelńeniowym [*w tym: z zapowiednikiem ten* (19), *každy, on, wszytek; co* (33), *cokolwie(k)* (6), *ktory* (5)] (45): To zawłfe iedz cokolwye małł *March*¹ A4v; *BierEz* P4; *FalZioł* IV 37c; *MiechGlab* 90; *March*³ V5v; *SeklWyzn* Fv; *KromRozm* I D4; *MurzNT* 111; *KromRozm* II a3v,

v2; *RejWiz* 66v, 191; *Leop Iudith* 12/19, *Ez* 2/8, 3/1; *RejFig* A6; Miedzy rybami każdą iedzcie ktora łufkę ma/ ktore łufki nie máią nie iedzcie. *BielKron* 36v, 36v, 37v, 113v, 319, 465 (11); *SienLek* 48; *RejAp* 26; [*Affrowie*] s chucią pili wino y iedli łakomo wlyzftko co thám náležli *BielSpr* 43; *WujJudConf* 197v; *BudBib Ex* 29/33, *Lev* 11/21; *BudNT Luc* 10/8; *SkarJedn* 346; *SkarŻyw* 46, 121, 412; *BielSjem* 6; *WujNT Luc* 10/7, 8, 1.*Cor* 10/25, 27; *PowodPr* 22; *SkarKaz* Oooo2va.

Ze zdaniem celowym [(a)by] (6): Niektorzi rutę z Orzechy włoskimi iedzą aby fie nienakaziły powiethrzem iadowithem *FalZioł* V 63; *BielŻyw* 46; Widzę żeś fie sprácował/ iedz byś fie otrzeźwił *RejWiz* 109; *BibRadz Gen* 27/31; *ModrzBaz* 10v; *WujNT* 1.*Cor* 8/13.

inf jeść w funkcji okolicznika celu = do jedzenia, aby jadł [w tym: (co) się godzi jeść (6); co jeść kupić (4), nosić, (przy)gotować (2), uczynić (4), zawołać; jeść co jest dobre, zdrowe (6)] (113): *FalZioł* IV 26a; *LibMal* 1547/133v; *Leop Lev* 14/4, 2.*Reg* 12/4; *RejFig* Bb8v, Ccv [2 r.]; *RejZwierz* 137; *BibRadz Gen* 47/13, *Ioann* 4/8; y záchował fie [*prorok Eliasz*] nád potokiem Cháryt/ gdzye mu tám ráno y wieczor Krucy nošili ieść chleb y mięflo *BielKron* 84, 14, [85²]v, 95; Esculenta animalia, Zwierzęta które fie godzą yeść. *Mącz* 108c, 108c, 128a, 150c, 307c; podróżnik w wodzie wárzony/ z octem á z oliwą zdrowy ieść. *SienLek* 97, 50, 88v, 101v; *Strum* R3v; idzże á kup zá to co ieść *SkarŻyw* 102, 597; *WujNT Luc* 14/1. Cf »dać co jeść«, »mieć co jeść«.

W połączeniu z określeniem miejsca [w tym: na czym (16), w czym (16), u czego (11), u kogo (6), przy czym (2), pod czym (1); ze zdaniem okolicznikowym miejscowym (2); u stołu (9), (przy, na) stole (3), w domu (6), domu (5), w bronach (4), na gorach (2), na ziemi; u koryta] (60): [myszy] tobie vrádziły [...] támo záwždy pić y ieść/ Gdzieby ich kot nie mógł doleść. *BierEz* K; *OpecŻyw* 51; *RejJóz* O; *Leop* 3.*Reg* 13/16, 19, 22; *RejFig* A3; *RejZwierz* 137v; *BibRadz* 2.*Reg* 9/7, *Ez* 18/15; Záfmućil fie krol od gniewu/ niechciał ieść przy stole. *BielKron* 85v; fámi Thurcy ná ziemi iedli/ przykrywfy kobiercem *BielKron* 313v, 15v, 28v, 84, 259v, 303 (11); *Necquae unquam quicquam me iuvat quod edo domi*, Nic mi nie fmákuye co yém domá. *Mącz* 179c, 348d; *GórnDworz* P7; CZáfu onego/ prošil Pána niekthory z Licemiernikow/ áby iadł v niego. *RejPos* 307v, 202v; *RejZwierz* 153v; *BielSpr* 53; *BudBib Deut* 12/21, 2.*Reg* 9/7, 10, I 172b marg, *Ez* 18/11 (15); *BudNT Ioann* 6/31; *CzechRozm* 266; *SkarJedn* 51; *KochFr* 114; *WerKaz* 299; *KochAp* 8, 9; *WujNT* 64, *Ioann* 6/31, 49, 1.*Cor* 11/33, k. Bbbbbb 4; *SarnStat* 384, 925; *KmitaSpit* B3; *SkarKaz* 351a; *KlonFlis* G4.

W połączeniu z określeniem jakości spożywanej potrawy [w tym: smaczno (-ie) (4), słono (3), pierno (2), ciepło, gorąco, juszno, korzenno, kwaśno, sucho] (17): *GlabGad* I8; kážą tym flono iefć Co fie owo podlípóćili *RejRozpr* D, G4; *RejKup* r6v; *RejWiz* 65v; *BielKron* 255, 261; Kiedy poczuiemy iáką niechęć álbo zátkanie/ tedy mamy ieść iufzno z Winem białym *SienLek* 8, 43, 48, 91, 107v, 125v, 143; *SkarŻyw* 331; *CiekPotr* 37; *Lycurgus Práwotworcá*/ dał práwá furowe/ [...] ná páchołki owe Co záwíze chćá fmáczno ieść *KlonWor* 44.

W połączeniu z określeniem ilości i sposobu spożywania [w tym: chętko, chciwie (5), z chucią, dobrze (6), dosyć, hojnie (4), po kęsu (2), łakomo (4), mało (15), bez miary, mierno (w mierności) (5), nazbyt, prętko, bez przestanku (2), do sytości (2), troszkę (trochę, po trosze) (4), wiele (30)] (90): Nigdy nieiedz wiele miodu. *March*¹ A3v [*idem March*³ V2]; Ofieł v ogrodniká był/ Gdzie wiele iadł máło robił *BierEz* L2, K2v, Lv, L2, N; Kto w tey niemoczy chętko ije/ dobri znak iefł zdrowia. *FalZioł* V 68,

IV 35b, V 13v, 45v, 69, 82; *GlabGad* E7v, G3v, G4 [3 r.], I5, K3v [2 r.], K6v [2 r.], O7v; *March*³ V2; *RejRozpr* O3v; *SeklKat* K2; *HistAl* I8v; *KromRozm II* a3v; *BielKom* E7v; A oni wnet z ochotą yedli do fytości *LubPs* R6v; *KrowObr* 186v marg; *RejWiz* 167; *Leop Eccli* 5/11; *BielKron* 80v, 96v, 111, 435, 442, 461v; *Vesci avide*, Lákomie/ chćiwie yeść. *Mącz* 489c, 99c, 193c, 264a, 277c, 432c, 507d; *SienLek* 10, 12v, 16, 17v, 22 (20); *GórnDworz* F, Q8 [2 r.]; *BielSat* C4; *BielSpr* 43, 49, 54; *BudBib Lev* 25/19, *Prov* 25/26[27]; *Oczko* 18v; *SkarŻyw* 160, 193, 335, 571, 572, 575; *KochMRot* B4v; *KochSz* C2; *WerGość* 241; *PudłFr* 59; *ArtKanc* S17; *BielRozm* 14, 22; *KlonWor* 52.

W połączeniu z określeniem pory oraz częstotliwości spożywania posiłku [w tym: często (5), dnia (onego, tego, trzeciego itd.) (12), we dnie (2), w (ile) godzin (11), jutro (nazajutrz) (2), naczczo (5), w nocy (4), w piątek (niedzielę, sobotę itd.) (9), pozdno (3), rano (poranu, raniuchno) (8), (ile) raz(y) w (ty)dzień (9), ze zdaniem (10)] (101): *BierEz* K3; kto nie ma wodek/ ten z piwem ciepło niechay wypije poranu/ á w fzełć godzin ma po thym iełć. *FalZioł* V 75, I 38d, 46c, 138d, V 45v (27); Cżemu lekarze radzą iełć gdy chęć iedzenia nadeydzie. *GlabGad* G2v, L4v; *RejRozpr* I2v [2 r.], Kv; *BielKom* C8; *LubPs* X3v; pozdno iadł wczorá. *RejWiz* 31, 31; *BibRadz Lev* 19/6, 7, 25/22, *Num* 11/18, *Iudith* 12/9, *Ez* 4/10, *Luc* 22/1; W piątki w iednę godzinę wżyfy iedzą/ bo ieden chodźi od domu do domu *BielKron* 464v, 31, 66, 89v, 146, 461v, 464v; Meridior, [...] W południe obiad yém. *Mącz* 218d, 282c; Iełli fye chcefz vchronić winem vpić: tedy ná czczo iedz wieprzowe płucá *SienLek* 57v, 4, 7v, 10, 47, 90, 96v, 113; *RejPos* 138v; *RejZwierc* 78v, 114, 143, 158, 159, 235, 235v; *WujJud* 192v; *BudBib Ex* 12/8, *Ios* 5/11, *2.Mach* 7/7, *Ez* 4/10; *CzechRozm* 73; *SkarJedn* 237; *Oczko* 20v, 28; Raz wtydzień iadł Symeon S. *SkarŻyw* 29 marg, 29 [2 r.], 31, 46, 56 (17); *Paprup* K2; *GostGosp* 116; *WujNT Luc* 4/2, s. 208, 845; *PowodPr* 72; *SkarKaz* 314b.

W połączeniu z określeniem trwania spożywania potraw lub wstrzymywania się od nich [w tym: (nie) jeść cały (wszystek) dzień, miesiąc, żywot (13); (przez) ile dni, godzin (37), przez one dni, od dnia (godziny, wieczora) do dnia (godziny, wieczora) (3); do (ilu) dni (2), nigdy (10), aż do nocy (wieczora) (3), do śmierci (1), na wieki (3), ze zdaniem okolicznikowym czasowym (17)] (95): *OpecŻyw* 160; Też niektorzy piją z winem drijakiew po poł ćwierci biorąc/ A przez fzełć godzin nie iedzą *FalZioł* V 63, V 68v, 76; *BielŻyw* 105; *RejRozpr* Hv, I2v; *MurzHist* D4v; *Leop Num* 11/18, *1.Reg* 30/12, *Luc* 4/2, *1.Cor* 8/13; Cżęłtho fie kroć przydawa Krolom y wielkim Pánom/ iż mułzą nieieść afz do nocy *KrowObr* 140, 99v; A on więc prawie fułzy/ bo iuz nie iadł trzy dni *RejWiz* 72; *RejFig* Dd7v [2 r.]; *RejZwierc* 137v; *BibRadz Gen* 24/33, *Ex* 23/15, *Lev* 23/6, *Num* 11/19, *Esth* 4/16 (11); nie będę iadł aż powiem potrzebę swoię w ktoreiem przyiechał. *BielKron* 13, 35, 38v, 64v, 69 (12); *Mącz* 337d, 466d; *SienLek* 3v, 6v, 7, 59v [2 r.], 89, 92; niepowieźli mi prawdy flubuić nic do śmierci nie ieść. *HistRzym* 36v, 18v, 25, 35v; *RejPos* 100, 127, 183; *RejZwierc* 226v [2 r.]; *WujJud* 193, 196v; *WujJudConf* 191; *BudBib Ex* 34/17, *Ez* 4/9, 45/21; *HistHel* C3v; *BudNT Act* 23/12, Kk8; Drugdy dni iedenaście od wftąpienia Bożego afz do Swiętek/ nieiadłá nic *SkarŻyw* 580, 35, 82, 160, 237, 309 (20); *StryjKron* 321; *ReszList* 172; *WujNT Act* 23/12, 21, *1.Cor* 8/13; *CzahTr* L; Cóż zá dziw/ trzy dni nie ié/ á dobrze że żywa. *GosłCast* 27.

W połączeniach szeregowych (40): *BierEz* Dv, M2v, Q, Qv; *BielŻyw* 145; *GlabGad* Gv, K7; [Epikurejczycy] wtim żywocie wżiłtki rołkołzy pokładaia/ mowiąc iedzmy/ pygimy/ fpymy/

rofkofzuimy/ á vziwaymy *SeklKat* R2v; *BielKom* F8v; Iedney godziny Mniŝy idą ŝpác/ iedney godziny wftawáią? iedney godziny liedzą? iedney godziny chodzą? iedney godziny iedzą? iedney godziny piją? *KrowObr* 140, 79, 124v, 140 *marg*, Ss3v; *RejWiz* 16; *Leop Iudith* 12/19, *Ier* 16/8; *BibRadz Deut* 31/20, *3.Esdr* 4/10, *Luc* 17/28; *BielKron* 463v; *SarnUzn* E5; *RejPosWstaw* [21²]; *WujJud* 179v; *SkarŻyw* 285, 399; *StryjKron* 160; *CzechEp* 195, 262, 308; *GórnRozm* C3v, I2v; *KolakSzczęśl* A3; *WujNT Matth* 6/31, 24/38, *Luc* 6/4, 12/19, 17/27; *SkarKaz* 551b; czegoż ŝię vpominalŝ? gdy ielz/ pijelz/ ŝpifz/ zdrowie ŝwoie opátruiefz *SkarKazSej* 670b.

W porównaniach (22): *FalZioł* I 66a; *GlabGad* G3v; Bo w iedney ręce picie noŝi w drugiey iedło/ Wŝytko ie nie przeŝtáiąc iáko ine bydło. *RejWiz* 26; *BibRadz Iob* 40/10, *Ps* 102/10, *Is* 11/7, *Ez* 4/12; ptacy s twoiey głowy będą ieŝć iáko s koŝá [lacerabunt volucres carnes tuas *Vulg Gen* 40/19] *BielKron* 16v, 19, 122v, 441, 444, 447 [2 r.], 451v; *RejZwierc* 243; *BudBib Lev* 11/13, *Deut* 12/15, 22; *Bucephał* frogie źwierze/ [...] był ták okrutny Ze ludźie iadł iáko Smok bár zo [!] iádowity *WierKróc* A2v; *SkarŻyw* 35; *KochAp* 9.

W przeciwstawieniach: »jeŝć ... łaknąć (4), poŝćić (15)« (19): *GlabGad* L4v; *KromRozm I* D2; *Leop Is* 65/13, *Act* 27/33; *BibRadz Luc* 5 *arg*; *BielKron* 138v; Oto ŝludzy moi á wierni moi będą ieŝć/ á wy niewierni będziecie łaknąć [servi mei comedent, et vos esurietis *Vulg Is* 65/13] *RejPos* 82v; *WujJud* 193; *CzechRozm* 73, 115v; Poŝtem ták ŝię był viał [...] iŝ [..] głodu nie miał poŝzcząc/ áni ŝmáku iedząc. *SkarŻyw* 332, 29 [3 r.], 121, 226, 457; *WujNT Act* 27/33, *1.Cor* 11/33.

Przysłowia: nie iednáko ŝpiewa ŝyty ŝtym ktoremu ŝie ieŝć chce. *March*¹ A4v [idem] *March*³ V6.

Y ci chleb iedzą/ co domu niewiedzą. *BierEz* Ov.

Y pŝiby twego chlebá/ nie iedli *RejZwierc* 46.

Lepyeyći ieŝć ŝuchy chleb/ w dobrej przeŝpyeczności/ Niŝli w domu ŝwarliwym/ mięło w obfitoŝci. *BielKom* C.

kto chce yádro yeŝć/ złómórzech [!]. *KromRozm II* ov.

Pátrz w iakiey ŝá rofkofzy prácowni oracze/ Oni ŝieią pŝzenicę á moy ie kołacze. *BielKom* D6; *BudBib Iob* 31/8.

czálem zápomni ná wieczery co ná obiedzie iadł. *RejZwierc* 100v.

bibl. Iedzmy y piymy bo wŝlytcy zemrzemy. *March*¹ A4v [idem] *March*³ V6; Iedzmyŝ tedy y piymy bo iutro zemrzemy [*Manducemus et bibemus, cras enim moriemur*]. *Leop* *1.Cor* 15/32 [idem *BibRadz*, *WujNT*, *SkarKaz*]; *BibRadz* *1.Cor* 15/32; *RejPos* 60v; *BudBib Is* 22/13; *WujNT* *1.Cor* 15/32; *SkarKaz* 207b [ogólem 3 r.].

Niechay Oŝiel ie plewy á da lutni pokoy *RejWiz* 91.

Pan Bog ták ná poczátku ŝwiátá poŝtánowił/ áby wŝytcy chleb iedli wpoćie czołá ŝwe⁸⁰ [*ut omnes vescantur pane cum sudore vultus sui*] *ModrzBaz* 37.

bibl. Ieŝli ktho nie robi/ niechay nie ye. *KrowObr* 140; *ModrzBaz* 13, 37, 83; ieŝliby kto niechćiał robić/ niechże teŝ nie ie [si quis non vult operari nec manducet]. *WujNT* *2.Thess* 3/10, s. 719, Bbbbbb3v [ogólem 7 r.].

Stáŝzek robił/ Stáŝzek ie *KlonWor* 49.

Spráwnie tego iedzą ŝwinie/ ktory ŝie miedzy otręby winie. *March*¹ A4 [idem] *March*³ V3.

Sucho jadł/ wiecz mokro pije *RejKup* r6v.

rad małorobi á wiele ije. *GlabGad* O7v.

Bo ząwždy cí więcey iedzą Ktorzy bliżey miŷy liedzą *RejRozpr* C3v.

Iużem ia nie z iednégo iadł mącznégo woru *WyprPl* A3.

Nie dla tego żyw ábyś iadł/ ále dla tego iedz ábyś żył [*Esse oportet ut vivas, non vivere ut edas*] *ModrzBaz* 10v.

Fraza: »usta jedzą« (1): Vítá yedzą/ yęzyk mowi/ nogi chodzą/ ręce robyą *KromRozm III* F7.

peryfr. »[kogo] ryby jedzą« = o *topielcu* (1): iuż Cefárzá w morzu ryby iedzą/ niemałz łie go przecz obawác *BielKron* 221v.

»(za)chce się [komu] jeść; (za)chcieć jeść« = *esurire* *Mącz*, *Vulg* [szyk zmienny] (31; 13): *March*¹ A4v; Ząwždy ieść chcełz bez roboty *BierEz* N3v, A2v, I2v, O4, P, Q2, R3v; *OpecŻyw* 29v, 59v, 73v [2 r.]; *FalZioł* IV 18b, 32d; *GlabGad* C2v, F6v, G2v [2 r.]; *March*³ V6; *KromRozm III* F7v; *RejWiz* 6v, 142v, 171; Záchcełi ieść/ nierzekę thobie [*Si esuriero, nom dicam tibi*] *Leop Ps* 49/12; Ludwigu chceł łie ieść? Rzekłem chce. *BielKron* 458v, 14, 26; *Mącz* 59a, 83b, 99d [2 r.], 284a; *HistRzym* 63v, 96v; łam biegáiąc zá nimi z máczugą ták łie vfráfuie że mu łie y ieść ledwe áż k wieczorowi záchce. *RejZwierc* 106v, 26v, 110; *RejPosWstaw* [110³]; *HistHel* B2; *Oczko* 24v, 32v; *SkarŻyw* 580; *KochDz* 107; *WujNT Act* 10/10.

Zwroty: *peryfr.* »cebule jeść« = *plakać* (1): gdy bych wyłzedł, łnadzby Prienanie czębule iedli (iakoby rzekł łnadz: by płakali) *BielŻyw* 14.

»jeść chleb, z chleba« = *panem comedere, edere* *Vulg*; *panem manducare* *Vulg*, *Modrz* [szyk zmienny] (98 : 1): *BierEz* Ov; Czemu to twoij vczniowie iedzą chléb/ a ręku nieumywaia. *OpecŻyw* 55v, 59v, 160; *HistJóz* A2v, D; *BielŻyw* 74; *GlabGad* G6; *SeklKat* X3v; *RejKup* k2; *MurzNT* 48v, *Matth* 12/4, k. 12l, *Mar* 2/26, *Ioann* 13/18; *MurzOrt* B2; *BielKom* C; *LubPs* X3v; *KrowObr* 11, 36v, 140, 202; Y przyłło łwięto nowego Mieliąćá/ thedy łiadł Krol áby iadł chleb. *Leop* 1.Reg 20/24, *Ex* 2/20, *Lev* 8/31, 1.Reg 30/12, 2.Reg 12/3, 3.Reg 13/8 (15); *RejZwierc* 46; *BibRadz* *Ex* 23/15, *Lev* 23/6, 14, *Ps* 102/5, *Ez* 4/12 (11); *BielKron* 28v, 30, 45, 53, 60v (8); *OrzQuin* V2v; *SienLek* 42, 43v, 63; *RejAp* 27; *HistRzym* 106; *RejPos* 81; *BialKat* 291, 318v; *BudBib* *Ex* 2/20, *Lev* 21/22, 2.Reg 9/7, 10, *Ruth* 2/14 (9); *BudNT* *Luc* 14/1; *CzechRozm* 196; *ModrzBaz* 37, 52v; *KochPs* 116; Y ták łie długo czelłuiąc/ chleb ná poły rozłomili y iedli *SkarŻyw* 51; Drugi z choroby żadnego chlebá ieść niemogł *SkarŻyw* 354, 89, 166, 292; *StryjKron* 320; *BielSjem* 25, 31; *WujNT* 12/4, 15/2, *Mar* 2/26, 3/20, 7/5 (9); *SkarKaz* 387a.

peryfr. »jeść [czyj] chleb« = *być na czyim utrzymaniu* [szyk zmienny] (4): Iedząc moy chleb zdradliwye zemną łie obchodził/ Iákoby myę podłłępic ząwždy ná to godził *LubPs* L3; *OrzList* ev [2 r.], e2.

»[z czego] swoj chleb jeść« = *utrzymywać się z czego* (1): Ręczney roboty nieomieszkáłá y zniety łwoy chleb iádłá. *SkarŻyw* 581.

peryfr. »niedługo tego chleba jeść« = *niedługo z czego korzystać* (1): Othołz iten nieborak znac zebel zgrzelzel przeciwo oitziznie mielei y przeciwo krwi łwoiei/ dla *Ambitijei*/ niedługo tego chleba iadł *PaprUp* Cv.

peryfr. bibl. »chleb troskliwy jeść« = *znosić utrapienia (1)*: Y długoli będziefz gárdził prosbámi nálfzemi? W płáczu ciężkim (ách nieftéty) chleb trofkliwy iemy [*cibabis nos pane lacrimarum Vulg Ps 79/6*] *KochPs 121*.

»darmo, próżno (chleb) jeść« [*szyk zmienny*] (5 : 1): *SeklKat X3v*; Pan Kryftus vftáwitztnie kazał y vtzył/ A Wikárij iego/ próżnuie/ y dármo chleb ie? *KrowObr 11, 36v, 140*; *RejWiz 161v*; *BielSjem 25*.

bibl. »jeść z drzewa (zakazanego, wiadomości itp.)« = *ex arbore scientiae boni et mali comedere PolAnt [szyk zmienny] (14)*: *BibRadz Gen 2/17, 3/1, 11, 17*; byś był z drzewá zákazánego nie iadł/ nágościby był nie poznał. *BielKron 1v, 1v, 2*; *RejAp 110v*; *HistRzym 75v [2 r.]*; *RejPos 14v*; *RejPosWiecz³ 98*; *SkarŻyw 260*; *WerKaz 291*.

»jeść na glinie, na glinianej misie [= *ubogo, niewystawnie*]« (1 : 1): Bo máłóc ciáło o tym myfli kiedy fie náie/ iefli ná frebrze/ iefli ná gliniáney misie iadło/ kiloby fie náiadło *RejZwierc 105v*; *PaprPan Gg3v*.

»iść, przyść jeść« (3 : 1): Krol rzekł: iżeś fie vmył/ dofyć ták prełacie/ Ráczciefz iść ieść do domu *RejFig A3: GórnDworz R7*; *SkarŻyw 497*; *KochAp 10*.

»jeść a jeść bez przestanku« (1): Esito, Frequentativum a supino Esum, Yeść á yeść bes przeftanku. *Mqcz 99c*.

bibl. [*kalka hebr.*] »jedząc (z)jeść« = *comedere comedendo PolAnt (4)*: Y ftáło fię gdy iedząc z iádłá trawę (ná) ziemi [*quam finivisset comedere*]/ tedy rzekłem. Adonái Iehowo zmiłuy fię *BudBib Am 7/2, Lev 10/18, Ioel 2/26 [2 r.]*.

»(nie) mieć co jeść; (nie) ma coby jadł« (24; 8): *BierEz Mv*; oto trzy dnij cijrpią przymnie/ a niemaią tzoby iedli *OpecŻyw 52, 59*; *RejRozpr F2v*; *GliczKsiąż G7v*; *RejFig B*; *BibRadz Mar 8/1, 2, Luc 24/41*; Krol do láfá w gory vćiekł/ gdzie thám nie miał co ieść *BielKron 301v, 192, 382v, 418*; *GórnDworz Q6v*; *RejPos 182v [2 r.]*; *BudBib Eccli 29/31 [34]*; *BudNT Matth 15/32*; Będą mieć co ieść/ y w náciężźzym głódzie. *KochPs 53*; *SkarŻyw 35, 100, 483, 518*; *KochDz 107*; *ReszHoz 121*; rzekł im: Macie tu co ieść [*Habetis hic aliquid quod manducetur*]? *WujNT Luc 24/41, s. 146 marg, Matth 15/32, Mar 8/1, 2, Ioann 21/5*; *SkarKaz 422a*.

»czasu nie mieć jeść« (1): y Apoftołom [*Pan Jezus*] rádził/ gdy y ieść czáfu nie mieli [...] áby vćiekli ná pułzczą y trochę odpoczęli. *SkarKaz 609a*.

bibl. »jeść owoc (a. jabłko) (zakazany(-e) a. z drzewa zakazanego itp.)« [*szyk zmienny*] (10): *PatKaz III 99v*; *MurzNT 31*; *GliczKsiąż Hv*; Adam z Iewą gdy miał wielkie vćieffenie w Raiu/ Iadłcy Iabłka przeciw przykazaniu *SeklPieś 15v*; *BielKron 1v*; *HistRzym 106*; niezáchowaleś przykázánia mego/ á śmiałeś ieść zákazány owoc. *SkarŻyw 262*; *CzechEp 206*; *WerGośc 207*; *ArtKanc B19*.

»(po)da(wa)ć [*komu*] [*co*] jeść« = *dare alicui manducare, facere comedere PolAnt [szyk zmienny] (62)*: *BierEz A2*; Gdy by mor na owcze albo na iny dobytek padł/ dawać to bydłu iefć ofalaiącz *FalZiol I 113c, I 149b [2 r.]*, III 42a, 42b, 42d [2 r.], V 68 (13); podź każę ia thobie co dác iefć. *BielKron 458v, 49, 83, 112v, 439, 465 (10)*; *Mqcz 446d*; daway ten proch koniowi z owšem ieść/ to téż kálfzłowi fłuży. *SienLek 166v, 38v, 52v, 53, 54, 60 (20)*; *RejAp 26, 27v*; A drudzy ie iuz w kłozách/ w więźzieniu chowáią/ Ledwo kęś chlebá z wodą/ oknem ieść podáią. *BielSat [I4]*; *HistRzym 64v, 117v*; *RejPos 255*; Przyiecháli ná zamek/ zámknął Mnichá w komnácie/ y nie dał mu nic ieść

tego dnia. *RejZwierc* 26v, 26v [3 r.]; *BielSpr* 45; *BudBib Gen* 25/30; *BudNT Ioann* 6/31; *SkarŻyw* 35; *KlonŻal B2 marg*; *BielSjem* 14, 21.

»potrawę, pokarm, jadło, karmę jeść« = *accipere escam Vulg; cibum manducare PolAnt* [szyk zmienny] (17 : 4 : 2 : 1): *BierEz* M3v, P; *FalZioł* V 81; *BielŻyw* 57; *GliczKsiąż* F8; *KrowObr* 99v; *Leop Iudith* 12/9; *BibRadz* I 276a marg; *SienLek* 12v, 19v, 88; *RejZwierc* 158, 245v; iedło iemy. *BudBib* I 179d marg, *Dan* 1/13, 15; *BudNT Ioann* 4/32; Iadł potrawy poľpolite/ ále fkromnie bárzo *SkarŻyw* 460, 393, 570; *WyprPl* A3; Ale iż oni wżyŝcy Zydowie iedli tenże pokarm oney mánnny *WujNT* 602, 700, 845.

»z ręku jeść« = *ex manu vesci Mącz* (2): *Mącz* 489c; á ieść nic niechciała: aľz gdy Eufrázya przyľzła/ cicha była y od niey famey z ręku iadła *SkarŻyw* 226.

»(po)spoľu, spoľem jeść« = *comedere ambo, simul PolAnt* [szyk zmienny] (6 : 2): *BierEz* Ov; *BibRadz Iudic* 19/8, *Is* 65/25; PAnie brácie tám będzem/ v mnie ieść poľpoľu/ Bo mamy świeży Záiác/ y pieczenia z Woľu. *RejZwierc* 137v; *BielKron* 15v; *BudBib Deut* 12/22, *Ier* 41/1; *WujNT Act* 10/41.

bibl. »ziemię jeść« [na znak pogardy i upokorzenia] (3): Zyemię będziefz iadł po wżyťki dni żywotá twoiego [terram comedes cunctis diebus vitae tuae Vulg Gen 3/14]. *BielKron* 2v, 2; *SkarŻyw* 262.

Szeregi: »jeść i karmić« (1): Kto chce ľam iedć y konie kármić/ tedy ták ma żywnoć pláćić: zá Woľu puľgrzywny/ zá Iáłowicę 16. groľzy *UstPraw* D3v.

»jeść, (i) najeść się« = *comedere (a. edere a. manducare) et saturari Vulg* (13): *Leop Is* 9/19; *BibRadz Agg* 1/6, *Mar* 8/8; *BielKron* 17v; *BudBib Ruth* 2/14; *BudNT Matth* 15/37; Ieść będa y náiedzą ľię vbodzy [Vulg Ps 21/27]/ y Pánu chwałę oddádzą. *LatHar* 191; *WujNT Matth* 14/20, 15/37, *Mar* 6/42, 8/8, *Luc* 9/17, *Ioann* 6/26.

»jeść a (i) nasycić (się), być nasyconym« = *comedere (a. manducare) et saturari Vulg* (11): *TarDuch* A4; *MurzNT Matth* 14/20; Spráwiedliwy ie/ á náfyca duľfę ľwoię [Iustus comedit et replet animam suam] *Leop Prov* 13/25, *Deut* 6/12, *Ioann* 6/26; *BibRadz Lev* 26/26, *Os* 4/10, *Mich* 6/14; *RejPos* 182v; *BudBib 2.Esdr* 9/25; Będa ieść ludźie głodem vtrapieni/ Ale y będa hoynie náfyчени *KochPs* 32.

»jeść (a, a(1)bo, (a)ni, i) pić« = *comedere et bibere PolAnt, Vulg, Modrz* [szyk 246 : 49] (295). *MetrKor* 37/2v; *March*¹ A4v; Iadłám doľyć/ piłam doľyć/ Iuż teź y o ľmierć niedbam nic *BierEz* Lv, K, O2v; *OpecŻyw* 45v, 90, 159v, 160; *FalZioł* IV 25d, V 13v, 47, 48, 68 (13); Napirwey maľz wiedzieć ľkim będziefz pić albo iedć, niź będziefz godowaľ. Bo bez przyiaciela iedć abo pić iedłh obyczay wilczy albo lwow. *BielŻyw* 102; *GlabGad* G3v; *March*³ V6; *WróbŻoľt* 49/13; *RejRozpr* Ev, G4; *LibMal* 1544/85v; *SeklKat* K2, Y3v; *RejKup* R; *HistAl* I8v; *KromRozm* D4; *MurzNT Matth* 6/25, k. 48v, 51, *Matth* 24/49, *Luc* 12/29, 13/26; *BielKom* E7v [2 r.]; *GliczKsiąż* G7v; *LubPs* N3; *KrowObr* 28v, 226v; *Leop* 1.Reg 30/11, 12, 16, 2.Reg 11/11, 3.Reg 13/22 (23); *OrzList* h4v; *RejFig* B; *BibRadz Gen* 24/54, *Lev* 3/17, 3.Reg 19/8, 1.Par 12/39, 1.Cor 10/7 (28); *Goski* A7, A10; *OrzRozm* E4; *BielKron* 8, 17v, 32v, 35, 49 (32); *Mącz* 56b, 446d; *SarnUzn* G7 [2 r.]; *SienLek* 3v, 4, 6v, 7, 16 (34); *RejAp* 116; *GórnDworz* H6v; *BielSat* B4, C3v, C4; *HistRzym* 9v [2 r.], 19, 113v, 114; *RejPos* 60v, 70v, 185, 202v, 217 (9); *RejPosWiecz*² 91; *GrzegŚm* 27; *RejZwierc* 154; *BielSpr* 43, 49; *WujJud* 196v; *WujJudConf* 99v, 191; *BudBib Gen* 25/34, *Ex* 24/11, *Iudic* 19/21, 2.Reg 19/35, *Dan* 1/12 (9); *HistHel* C2, C3; *BudNT przedm* b2, *Luc* 5/33, 10/7, *Act* 23/12; *CzechRozm* 212v; *ModrzBaz* 54;

Oczko 18v, 19, 31; SkarŻyw 29, 82, 166, 393, 440 (23); StryjKron 160, 161, 355; CzechEp 184, 213, 214 [2 r.], 261; KochMRot B4v; KochSz C2; WerGość 241; BielSjem 6, 21; Aczci ia ielcze wąpię/ ábyś złotem władał/ Bo byś hoyniéy pił/ y iadł/ y ná koniu śiadał Lepłzym PudłFr 59; ArtKanc S17; BielRozm 14, 22; ná czczo/ to ielt po pułnocy/ nic nie iadłzy áni piwłzy/ káždy powinien tey świátości vżywác LatHar 253, 718 marg; KołakSzczęśl B2v, C; WujNT Matth 11/18, 19, 24/49, Luc 5/33, 7/34 (20); KmitaSpit B3; PowodPr 22, 52, 74; SkarKaz 80b, 119b, 156a, 157a, 207a; KlonWor 16; Niema vćielnieyżego/ iák kto piie dobrze/ Ie ktemu: ze mu będą potraw pełne nozdrze. PaxLiz D. [Ponadto w połączeniach szeregowych 29 r.]

»jeść, (a) pożywác« [szyk 2 : 1] (3): FalZioł V 46; S káždego drzewá tu pożyway á iedz owoc BielKron 1v; Mącz 489c.

»siedzieć (a. siąc) (za stołem) i jeść« (13): BierEz C2 [2 r.], C4v, P, S3; OpecŻyw 44; A za stołem kiedy siedzą, Prześpicznie tamo nie jedzą BierRozm 13; A gdy oni łiedzieli zá łtołem y iedli [discumbentibus et manducantibus]/ rzekł im Iezus Leop Mar 14/18 [idem BudNT, LatHar, WujNT]; BielKron 319, 447; BudNT Mar 14/18; LatHar 705; WujNT Mar 14/18. [Ponadto w połączeniach szeregowych 7 r.]

»(ani) jeść (albo, (a)ni, i) (do)s(y)p(i)ac« [szyk 7 : 3] (10): FalZioł V 4v; áni ieść áni łpác nigdy nie śmiem śmiele. RejWiz 71; ten káždy ktoryby łpał w nim [w domu z trądem] álbo iadł/ łpierce odzyenie łwoie. BielKron 37; Mącz 100a; SarnUzn E5; RejZwierc 226v, 227v; SkarŻyw 31; WisznTr 10; GórnRozm A3v. [Ponadto w połączeniach szeregowych 11 r.]

»jeść i trawić« (1): A ielłizby [Chrystus] [...] w chlebie był: tedy by ząwždy vmierác mułiał: gdy by go ząwždy gębą tą zwierzchnią iedzono y w żoładku trawiono. CzechRozm 264.

»wziąć a (i) jeść« = *capere et comedere* PolAnt (5): KromRozm I N2; pytał ich coby Alexander czynił z onym mákiem/ á oni mu powiedzieli/ wziął á iadł HistAl C8v; BibRadz Gen 3/6; BielKron 214v; CzechEp 206.

W przen [co] (14): Synu człowieczy/ żywot thwoy będzie iadł [venter tuus comedet]/ y wnątrznosci twoie będą nápełnione thych kxiąg/ ktore ia dawam tobie. Leop Ez 3/3; Z oráliście niepobożność/ żęliście niepráwość/ iedliście owoc mátáctwá [comedistis frugem mendacii] Leop Os 10/13; Święci Boży tym w dułzách ludzkich pożytek Bogu rodzili/ iłz to pierwey łami iedli y w gorącym żoładku bogomyłności/ y życia cnotliwego łtrawili/ y tym vtyli/ czym drugie czełtowáli. SkarŻyw 312.

Zwroty: bibl. »sąd sobie jeść i pić« = *gotować sobie potępienie niegodnym pożywaniem Sakramentu Ołtarza; iudicium sibi manducare et bibere* Vulg (9): KrowObr 202, 202v; wedle wyroku Páwła s. wiedz pewnie/ iłz łąd łobie ielz y pijelz/ nie máiac łłufznego rołładku o cieie Pána łwoiego. RejPos 89v; RejPosWiecz² 95; BiałKat 271; KuczbKat 170, 180; CzechRozm 268; WujNT 1.Cor 11/29.

bibl. »jeść żywot wieczny« = *zasługiwać sobie w życiu doczesnym na szczęście wieczne* (2): ktorzy Pána Kryłtułá iedzą ábo piją/ tedy ci iedzą y piją żywot wieczny. RejPosWiecz² 95v, 96.

Szeregi: »jeść i pić« (10): Abowiem ktory ie y piie niegodnie/ łąd łobie ie y piie/ nie rozłádzáiąc ciáła Páńłkiego. WujNT 1.Cor 11/29. Cf »sąd sobie jeść i pić«.

»pożywác i jeść« (1): wierni zwolennicy Páńłcy/ [...] pożywáli y iedli wieczny żywot RejPosWiecz² 96.

Przen (18) :

a) Używać, użytkować [co] (1) : Gdy się mnożą skąrcy/ mnożą się y ci co się jedzą [*Ubi multae sunt opes, multi et qui comedunt Vulg Eccle 5/10*]. *BielKron 80v.*

b) Powodować rozkład żywego ciała (o bakteriach) (1) :

Szereg: »gryźć a jeść« (1): Też sok Szawiny z miodem zmieszany/ wyfuzła nieczyłoci zagnię z ran y s krost fmodliwych ktore pluią ciało zdrowe gryząc się a jedząc. *FalZioł I 130a.*

c) Zabijać, atakować [kogo, co] (7) : Stádo rozpędzone jest Izrael/ Lwi się rozegnáli: Pierwszy się jadł [*comedit eos*] Krol Afsur *Leop Ier 50/17, 50/7*; Którzy w złościach rokofoz máią? Którzy brzuchy fwe niezmierné Tuczą/ jedząc ludzi wierné? *KochPs 79 [idem] 18*; *KochPieś 38.*

jeść pod co (1): Ledá lámicá kilku ná wozie przyśiádlá/ A onych z wierzchu fkublá/ y pod gárdlá iádlá. *KmitaSpit C2.*

Zwrot: »jeść wszystką gębą« (1): Pelištymowie z tyłu/ y będą jeść Izraelá wżytką gębą [*devorabunt Israel in toto ore*] *BudBib Is 9/12.*

d) W symbolice biblijnej i pismach polemiczno-religijnych o zagładzie apokaliptycznej; manducare Vulg [w tym: co (7)] (9) : ci będą nienawidzić tej nierządnicę/ á fpułthofą ią/ y obnázą /y mięso iey będą jeść *Leop Apoc 17/16*; Dziesiąty z tych rogow był Teias namiátek Totylin: [...] chociaż nie długo pánował: iednák y ten mięso bełtyey jadł *CzechEp 379, 375, 378*; *WujNT Apoc 17/16.*

W charakterystycznych połączeniach: jeść ciało, mięso (czyje) (6).

W połączeniach szeregowych (2): (marg) Czwartý zwierz znaczył Monárchią Rzymką/ ci náwięcey krwi rozlali. (-) czwartý ftráźny/ y ogromny/ á mocny bárzo/ máiąc zęby żelázne á wielkie/ jedząc á trąc/ a oštátek nogámi fwemi depcąc/ był lepak rozny ode wfzech zwierzow pierwfzych *BudBib Dan 7/7, Dan 7/19.*

Szereg: »jedli i jedzą« (1): Luter/ Zwinglius/ Kálwin y infzy wyrozłzy z głowy tej wfzetczney niewiáły y mięso iey iedli y jedzą/ y ogniem palili *CzechEp 379.*

a. O spożywaniu ofiar w Starym Zakonie [co] (30) : *BielKron 30*; A ták káždy z was weźmi báránká niepomázanego/ á będziecie gi ieść w narodziech fwoich. *RejPos 141.*

jeść z kim (5): BudNT Mar 14/14, Luc 22/11; LatHar 716; WujNT Luc 22/11; prágnałem tę Páfchę ieść z wámi niżli ćierpieć będę. SkarKaz 159a.

jeść na czym (1): Ofiárownik ofiáruiący (ofiárę) zá grzech ieść ią będzie ná mieyfcu świętym *BudBib Lev 6/26.*

inf „jeść” w funkcji okolicznika celu = do jedzenia, aby jadł (1): Gdzie chcesz ábyfmyć zgotowáli ieść Páfchę [*Ubi vis paremus tibi comedere Pascha*]? *WujNT Matth 26/17.*

W połączeniu z określeniem pory spożywania [w tym: jeść onej nocy, na wielką noc] (2): KrowObr 182v; pomázecie podwoie obá v drzwi y zwirzchu w domiech fwoich/ gdzye będziecie ieść báráná oney nocy *BielKron 30.*

W porównaniach (4): Iełtze też iáko Zydowie kiedy onego Báránká iedli tedy żadney kości wnim niełamáli/ tákże thesz wierni y wybráni Boży tego Báránká Krytułá jedzą/ á kości wnim żadnych niełamią. *KrowObr 185v, 185, 186, 186v.*

W charakterystycznych połączeniach: jeść prętko (3), stojąc, ukasawszy się, w jednym domu, z kwapliwością.

Zwroty. »baranka jeść« [szyk zmienny] (14): KromRozm III E5v; KrowObr 183, 183v, 185v, 186, 186v; [Zydowie] W ten że czas y Wielkę noc spráwuia/ Báránká iedzą prętko/ ná threpkach w kofzulach s kiymi. BielKron 464v, 30, 47; RejAp 129v; niewolnikom/ naiemnikom/ przychodniom/ y nieobrzezańcom tegoż báránká ieść nie dopuľczano. LatHar 189, 189; WujNT 116, 287.

»jeść paschę« = comedere a. manducare Pascha PolAnt, Vulg [szyk zmienny] (8): BudNT Mar 14/13, 14, Luc 22/11; Pożądaniem pożadałem tę Páschę ieść z wámi/ przedtym niżbym ćierpiał. LatHar 716; WujNT Matth 26/17, Mar 14/12, Luc 22/11; SkarKaz 159a.

Szereg: »ofiarować i jeść« (5): drugą Figurę przywodziłz onego Báránká/ kthorego zydowie w ítárym zakonie offiárowáli y iedli KrowObr 182, 182v, 184v; BiałKat 346; WujNT 287.

b. O Sakramencie Eucharystii (155) : Iedźcie: to co rozdaię/ mowi Chryftus/ ieść ciało moje. SkarŻyw 337.

jeść kogo, co (46): á ktory [człowiek] tego nie ie áni pije/ nie ma żywotá wiecznego. RejPosWiecz² 91, 95, 95v [2 r.]; BiałKat 286, 318v, 323v; BudBib Eccli 24/24[29]; Tákiec wam błogofławiéństwo then Oćiec y przodek wáľz po łobie zoftáwił. Zeby ćielefnie y máteryálnym łpoľobem Pána Chriřtuřa wierni ieść mieli. (marg) Vere, realiter, et substantialiter. (-). WujJudConf 171v; CzechRozm 265, 266. Cf Zwroty.

jeść czym (1): WujJudConf 255v cf W porównaniu.

W porównaniu (1): łácnó teź vgodźić/ gdy będzie odrzucone mniemánie ćielefnego iedzenia ćiała/ żeby kto chciał ták ieść Ciało Páńńkie iáko infzy pokarm zębami WujJudConf 255v.

W przeciwstawieniu: »jeść ... łaknąć« (1): Ktorzy mię iedzą tym więcey łakną/ á ktorzy mię piia iefzcze więcey prágną. BudBib Eccli 24/24[29].

W charakterystycznych połączeniach: jeść niedostojnie (3), niegodnie (5).

Zwroty: »jeść chleb (anielski, żywota wiecznego)« [w tym: jeść chleb i pić kielich (z kielicha) (5), wino] = manducare panem (et calicem bibere) Vulg [szyk zmienny] (8): KrowObr 48; RejPos 88; Dořwiadźże fie w thym człowiek każdy/ á ták ten chleb iedz á s kielichá piy. RejPosWiecz³ 96, 96; kiedy chléb y napóy żywotá wieczného ieść y pić będzieľz: pámiętay że pożywałz Ciála y Krwie Pána twoiego BiałKat 278v, 288; WujNT 1.Cor 11/26, 27.

»z tego (onego) chleba jeść« [w tym: z tego chleba jeść i pić z kubka (4), z kielicha (2)] = de pane illo edere (et de calice bibere) Vulg (7): Niechay tzłowiek łtego chlebá ie/ y łtego kielichá pije KrowObr 205v, 202 [2 r.], 202v; RejPosWiecz² 95; BiałKat 271; WujNT 1.Cor 11/28.

»jeść Ciało, świętości (Ciała)« [w tym: (Krystusa) Syna Bożego a. Człowieczego (2), Pana Krystusowe (2), Pańskie; z zaimkiem dzierżawczym jego a. moje a. tw(oj)e (10); jeść ciało i krew pić (10)] = manducare carnem (Filli hominis) (et bibere sanguinem) Vulg [szyk zmienny] (20 : 2): Ktho ie moje ćiało/ y pije moię Krew/ wemnie mieľka/ á ia wnim. KrowObr 190v, 190, 190v; RejPos 88v [2 r.], 89v; RejPosWiecz² 91, 95; RejPosWiecz³ 97v; BiałKat 313v; WujJud 171v; WujJudConf 225v; CzechRozm 265 [2 r.]; Day ták ieść tve ćiało/ bym/ przyimuiąc ćiebie/ Z ćiebie y w tobie żył/ wľzedł y łpoł był w niebie. GrabowSet O3v; WujNT Ioann 6/53, s. 331 [3 r.]; SkarKaz 159a, 160b.

»jeść pokarm (święty, duchowny)« [w tym: (napoj) picie duchowny -e pić (2)] = *escam spiritalem manducare (et potum spiritalem bibere)* Vulg [szyk zmienny] (4): *RejPosWiecz*³ 97v; kiedy święty pokarm y niepomázány ieść będziefz/ [...] pámiętay że pożywałz Ciáła y Krwie Páná twoiégo *BiałKat* 278v; *WujNT* 1.Cor 10/3, s. 602.

Szeregi: »brać, (a, i) jeść« [w tym: bierzcie (a, i) jedzcie (to jest ciało moje) (14) = *accipite et comedite a. manducate* Vulg (30)] (36): bierzcie/ iedzcie/ toć ieft ciało moje ktore zawas będzie wydano *SeklKat* C2, Y2v; *KrowObr* 47v, 48 [3 r.], 179, 190 [2 r.], 191 (13); *Leop Matth* 26/26; *RejPos* 88; *RejPosWiecz*³ 96v; *BiałKat* 291 [2 r.], 268v, 291, 318v, 343v; *WujJud* 238v; *WujJudConf* 175v, 238v, 241v; *CzechRozm* 264v, 266; Otożem ia złamał/ bierzćie A iuż w imię Boże/ iedzćie. *MWilkHist* K2v; *ArtKanc* N7; *RybGęśli* B4v; *WujNT Matth* 26/26, s. 177 marg, 1.Cor 11/24.

»jeść, (a, abo, ani, i) pić« = *manducare et bibere* Vulg (49): *SeklKat* Y2v, Y3v; *MurzHist* P4; *KrowObr* 48 [4 r.], 179, 190 [2 r.], 190v, 205v (15); *RejPos* 88, 88v, 89v; to co w fákrámencie widomie biorą/ chleb y wino/ tho prawdziwie w duchu iedzą y piją wierni *RejPosWiecz*² 95v, 91 [2 r.], 95 [2 r.], 95v; *RejPosWiecz*³ 96 [2 r.], 97v [2 r.]; *BiałKat* 271, 278v, 286, 313v; Abowiem kto ie y pije niedoftyynie/ ład łobie ie y pije *KuczKat* 170; *WujJud* 171v; *BudBib Eccli* 24/24[29]; *CzechRozm* 268; *ArtKanc* N16; *WujNT Ioann* 6/53, s. 331, 1.Cor 10/3, 11/26, 27, 29 (8). [Ponadto przy innym szeregu 1 r.]

»ofiarować, jeść« (1): To czyńćie/ to ieft nietylko rozdawayćie/ ále y poświęcayćie/ y ofiaruyćie/ á ofiarowawłzy iedzćie ná pámiątkę moię. *WujJud* 148v.

»jeść (abo) pożywać« [szyk 3 : 1] (4): *RejPos* 88v [2 r.]; iego [Chrystusa] pożywać ábo ieść/ ieft obczyrłtwienie á obżywienie dułzne bráć *RejPosWiecz*² 95v; *WujJud* 171v.

»przyjmować i jeść« (1): Ieśli Ciáło y Krew iego prawdziwie przyjmuią/ y iedzą/ y piją/ iákoż fáme go Páná Chrystuła ćielefnie nie pożywaią? *WujJud* 171v.

α. W tekście polemiczno-religijnym *KrowObr*, w którym spożywanie baranka paschalnego u żydów jest punktem wyjścia dla głoszonych poglądów (56) : Ci tełz iedzą Báránká tego nieukaławłzy fie/ ktorzy fie zábawiaią/ wielkimi pracámi/ około rzetzy tzełnych wítawitznie/ [...] (marg) Ktorzy nieukaławłfy fie iedzą. (-) *KrowObr* 186v, 186 marg, 186v marg, 187 marg [2 r.].

jeść co (52): Ci go [Baranka] tełz iesztze z głową nieiedzą/ kthorzy go zá iednego tylko iednatzá y przytzyńće do Bogá mieć niechcą *KrowObr* 185; Ci go tełz iedzą niełtoiąc/ ktorzy Krytuła wyznawiaią tzałfu łtzełliwego/ á przą fie go tzałfu niełtzełliwego *KrowObr* 186v; Abowiemgo ći iedzą łurowego/ kthorzy nie włáme y męce/ łmierći y w vpjetzeniu tego Báránká pokładaią odpułtzenie grzechow/ ále w vtzynekach/ w záłługách y w inłzych łwoich zabobonach. *KrowObr* 185v, 97, 185 [4 r.], 185v [3 r.], 186 [2 r.], 187. Cf *jeść co* czym, Zwrot.

jeść co czym (1): to ieft/ [Krystusa wszytka wilkość ludu] grzechy łwoimi ná krzyżu ras zábiłá/ kthorego iuż ma ieść/ nie żębámi/ ále przez wiarę *KrowObr* 185.

W charakterystycznych połączeniach: *jeść (nie) prętko* (5), *(nie) stoiąc* (5), *(nie) ukasawszy się* (6); *jeść przez wiarę* (3).

Zwrot:»jeść Baranka« [w tym: w jednym domu = w kościele (5)] [szyk zmienny] (37): Ci tełz tego Báránká Syná Bożego znogámi y łtrzewámi nieiedzą/ ktorzy tżłowietzeńłtwo od Bołtwá iego

odłątzáią *KrowObr* 185v; A iedzą tego báránká vkálawfzy fię to ieft/ nágotowawfzy fię w droge wietznego żywotá/ y odrzuciwfzy od liebie wfzytki zábawki tego fwiátá *KrowObr* 186, 185 [2 r.], 185v [2 r.], 186 [5 r.], 186v [5 r.], 187 [5 r.] (37).

c. *Jeść wespół z kim jako znak zażyłości; manducare, cibum sumere cum quocunque Vulg [z kim] (42):* *HistJóz* Dv; Iezu ktoris z iawnogrzelzniki y zgrzelznemi iedząc/ ku pokucie ie przyzywał *TarDuch* B4; *WróbŻółt* gg8v; *MurzNT* 9/11; *LubPs* O; *BudNT* 1.Cor 5/12[13]; *SkarŻyw* 140 [2 r.]; *NiemObr* 41; iefli ten ktory fię brátem miánuie/ ieft wfzetecznikiem/ ábo łákomym/ [...] żebyście z tákowym áni iedli [*cum eiusmodi nec cibum sumere*] *WujNT* 1.Cor 5/11, *Matth* 9/11, *Mar* 2/16, *Act* 11/3, s. 589.

jeść co (2): *RejRozpr* E2; ty zemną będąc yeden człowyek/ Wodz moy y znáyomy com z nim ftrawił fwoy wiek/ Ktoryś zemną fpołu v ftołu yednego/ Iadł wdzyęczne pokármy z dobrodzyeyftwá mego *LubPs* O.

Przysłowie: zobiemá zle kálfę ieść *RejRozpr* E2.

Zwrot: »jeść u jednego stołu« (1): *LubPs* O cf *jeść co*.

Szeregi: »obcować i jeść« (1): ná Pyotrá nyelubofć myeli/ iż on z pogány obcował y yadł. *KromRozm II* vv.

»jeść i pić« = *manducare et bibere Vulg (7):* *OpecŻyw* 93v; *GroicPorz* hv; Tego czáfu miefzkał Izrael w Setim/ y fczudzołożył fie z niewiáftámi Moabfkimi iedząc z nimi y pijąc/ czeńć y chwałę dáiąc ich bogom/ zwłáfczázá Belfegorowi. *BielKron* 43; *SkarŻyw* 59; Czemu z celniki y z grzelzniki ie y pije miłtrz wálf *WujNT* *Mar* 2/16; *SkarKaz* 207b [2 r.].

»przyjmować i jeść« (1): miłtrzowie żydowfłczy ięli fsemratz rzekátz: Iże oto ten grzelfné przyimuie ij ié f nimi. *OpecŻyw* 60v.

»jeść albo siedzieć« (1): Egipcíánie mieli to fobie zá hániebny vczynek z Zydy ieść álbo fiedzyeć fpołu z nimi *BielKron* 17v.

Przen: O używaniu szczęśliwofci wiecznej (20) :

jeść z kim (2): Ieść z Pánem á P. z námi *SkarKaz* 161a marg, Oooo3b.

Zwroty: bibl. »jeść chleb w Królestwie Bożym« = *manducare panem in regno Dei Vulg* *Luc* 14/15 (4): błogofławyony ten/ ktory będzie yadł chleb w kroleftwyie bożym. *KromRozm II* o4; *Leop* *Luc* 14/15; *WujNT* *Luc* 14/15, s. 254 marg.

»dać jeść z drzewa żywota« (3): *RejAp* 19, 20v; Temu kthoryby zwyciężył/ dam ieść z dzrewá [!] żywothá/ kthore ieft w pośrzedku fádu Bożego. Gdzie fad álbo Ray Boży/ známionuie Kroleftwo Boże y żywot wieczny/ w kthorym drzewo zywothá ieft Pan nálf Iezus Kryftus vkrzyżowány. *GrzegŚm* 41.

bibl. »jeść i pić na stole (a. u stołu, a. za stołem) moim w Krolestwie moim« = *edere et manducare super mensam meam in regno meo PolAnt, Vulg (7):* *MurzNT* *Luc* 22/30; A ya wam gotuyę/ yáko mi oćyec moy zgotował kroleftwo/ ábyfcye yedli y pili ná ftole moim w kroleftwyie moim. *KromRozm II* o4, r4; *KrowObr* 2; *RejPos* 316; *LatHar* 718; *WujNT* *Luc* 22/30.

Szereg: »jeść i pić« (11): *OpecŻyw* 95v; ludzye dobrzy á bogu przyyemni/ po zmartwychwftányu w nyebye yedząc y piyąc cyeleftnych rofkofly vżywáć będą *KromRozm II* o3v, r4; *SkarKaz* Oooo3b. Cf »jeść i pić na stole moim w Krolestwie moim«.

2. *Gryźć, kęsać* [co] (6) : *FalZioł* I 110d; ludzie [...] to coby ná żywe Obrázy nákládać mieli/ [...] to nákládaia ná martwe pniaki/ ná kije/ ná dełki ku nitzemu nie pożythetzne/ kthore tzerw ie. *KrowObr* 117; Więc tu kurzy w krzewinie á Bący go iedzą/ A Komorzy ná czele we trzy rzędy siedzą. *RejWiz* 93v; gdy [siostry] iey mowiły/ áby vprác fzáty dáła/ odpowiadála im: Niech ciáło moie dla Pána mego Iezufa Chryftufa robacy iedzą. *SkarŻyw* 160; *KlonWor* 12.

Przen [co] (1) :

Zwrot: »jeść serce« = *trapić* (1): A ia co dáley/ lepiej cięń głęboki Błędow mych widzę: ktore gęfto iedzą [!] Strwożone ferce vftáwiczná nędzą *SzarzRyt* A.

3. *W inf: Pożywienie, żywność; manducare PolAnt, Vulg (101)* : Bo gdyc było ieść potrzebá/ Biegáłas do mego chlebá *BierEz* N4; Bá brácie psie gładką małz sierść/ Muśiłz ty mieć doftátek ieść *BierEz* Rv, D2v, M4, O2; *PatKaz III* 147; *BielŻyw* 30; *LibMal* 1543/76v; *LubPs* N3; Ano ieść [...] było bárzo máło/ Temu práwie ná łzpicy/ nic lie nie doftáło. *RejFig* Dd, Cc3v; *RejZwierz* 103v; *BielKron* 93, 111 [2 r.], 331; *Elegans in cibus*, Piękne á ochędożne czynienie yeść. *Mącz* 187d, 132b, 205d, 257b, 323c, 325b; *GórnDworz* R; *RejPos* 219; *RejZwierc* 154; *BudBib Bar* 5[6]/29; iam krokom rofkazał/ żeć będą ieść nościć. *HistHel* Bv; *BudNT Ioann* 4/33; *SkarŻyw* 56, 118, 121, 324, 328 (8); *KochDz* 107; *ReszList* 168; *WerGość* 246; *GostGospSieb* +2v; *KolakSzczęśl* B3; *WujNT Ioann* 4/33.

W charakterystycznych połączeniach: jeść czynienie (2), (do-, przy)nieść (6), kłaść, (na)gotować (3), narządzać, prosić (2), (przy)nosić (9), (u)czynić (7), udziałać, uwarzyć, wyrządzać (2).

Zwrot: »da(wa)ć [komu] jeść« = *dari manducare PolAnt, Vulg [szyk zmienny]* (53): Zle tám było nędznikowi: Bo mu máło ieć dawano *BierEz* L2, R2 [2 r.]; *OpecŻyw* [34], 45; *FalZioł* III 42d, IV 3c; *SeklKat* M; *RejRozm* 407; *MurzNT Matth* 14/16, 25/42, *Mar* 5/43; Albo gdy w máłym Lewku rzkomo lie kocháia/ Więc áby wielki nie rośł/ ieść mu nie dawáia. *RejWiz* 191, 57, 191; *Leop Mar* 5/43; Słufznie im tho Pan ná oczy wyrzuca/ iż gdym był łączny nie dáliście mi ieść *BibRadz* I 113c *marg*, 2.Reg 19/42, *Matth* 25/35, 42, *Apoc* 2/17; *BielKron* 66v [2 r.], 68, [85²], 268, 322, 452v; *Mącz* 65c, 282c; *HistRzym* 28v; *GrzegŚm* 49; *BielSpr* 4v; *BudBib Ion* 3/7; *BudNT Matth* 14/16; *SkarJedn* 232; *Oczko* 19v; Mam ołlá domá/ niedam mu trzy dni ieść *SkarŻyw* 545, 35, 497, 583; *StryjKron* 566; *PudłFr* 29, 44; *WujNT Matth* 14/16, 25/35, 42, *Mar* 5/43, 6/37 (9).

Szereg: »jeść, (albo, ani, i) pić« = *manducare et bibere PolAnt, Vulg [szyk 14 : 2]* (16): *OpecŻyw* [34]; *SeklKat* M; *BibRadz Matth* 25/35; *BielKron* 268; *HistRzym* 24v, 25, 28v; *HistHel* C3; *BudBib Ion* 3/7; Y kazał mu ták Sędzia przez trzy dni [...] nic niepodawác/ áni ieść/ áni pić. *SkarŻyw* 532, 497; Zofia wždy ieść y pić prze mię nágotuie. *PudłFr* 44, 29, 44; *WujNT Matth* 25/42; Zyte náder wybornie/ pić/ ieść/ iáko gnoiu *PaxLiz* D.

Synonimy: 1. *karmić się, pożyrać, pożywać, żywić się*; 2. *gryźć, kęsać*.

Formacje współrdzenne: *dojeść, objeść, podjeść, pojeść, przejeść, przyjeść, przyjeść się, rozjeść, ujeść, wyjeść, zajeść, zjeść; jadać, dojadać, objadać, odjadać, podjadać, pojadać, przejadać, przyjadać, przyjadać się, śniadać, wyjadać, zajadać, zjadać; wyjadować*.

Cf **JEDZĄCY, JEDZENIE, JEDZONY**